

Open your mind. LUT.
Lappeenranta University of Technology

Kauppateellinen tiedekunta
Kauppateiden kandidaatin tutkinnon tutkielma
Talousjohtaminen

YLEISHYÖDYLLISEN YHDISTYKSEN TOIMINNAN YHTIÖTTÄMISEN SYYT
case: Kemianteollisuus ry.

REASONS FOR INCORPORATE TAX-EXEMPT ORGANIZATIONS ACTIVITY
case: The Chemical Industry Federation of Finland

17.4.2014

Tekijä: Artturi Neuvonen
Ohjaaja: Helena Sjögrén

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen aihe ja tausta	1
1.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet	2
1.3 Tutkimuksen viitekehys ja rajaukset	3
1.4 Tutkimusmetodologia ja tutkimusaineisto	4
1.5 Tutkimuksen rakenne	4
1.6 Aikaisempi tutkimus ja kirjallisuus aiheesta	5
2. YHDISTYSTOIMINTA	6
2.1 Yhdistyksen toiminnan tarkoitus ja talousprosessi	7
2.2 Yleishyödyllinen yhdistys ja verovelvollinen yhdistys	9
2.3 Yleishyödyllisen yhdistyksen verotus	11
3. YRITYSTOIMINNAN KÄYTTÖ OSANA TOIMINTAA	14
3.1 Tytäryhtiön käyttö toiminnan osana	15
3.2 Syyt käyttää tytäryhtiötä toiminnan osana	16
4. KEMIANTEOLLISUUS RY JA CHEMAS OY	19
4.1 Kemianteollisuus ry	20
4.2 Chemas Oy	24
4.3 Chemas Oy osana Kemianteollisuus ry:tä	25
5. YHTEENVETO	30
5.1 Työluotettavuus	30
5.2 Tutkimustulosten yhteenveto	31
5.3 Johtopäätökset	32
5.4 Jatkotutkimustarpeet	34

Lähdeluettelo

1. JOHDANTO

Yhdistystoiminta on Suomessa ollut perinteisesti monimuotoista. Yhdistyksiä perustetaan erilaisten toiminnan organisoimiseksi ja tukemaan toimintaa, kuten poliittista edunvalvontaa, hyväntekeväisyys-, urheilu-, veneily-, käsityö- tai koiraharrastustoimintaa. Patentti- ja rekisterihallituksen pitämän yhdistysrekisterin mukaan Suomessa toimii noin 135 000 rekisteröityä yhdistystä. Tämän lisäksi Suomessa toimii lukuisia rekisteröimättömiä yhdistyksiä. Yhdistysten määrä on siis merkittävä suhteessa Suomen väkilukuun. Tästä syystä Suomea voidaan kutsua yhdistysten luvatuksi maaksi.

Yleishyödyllisten yhteisöjen nimissä tapahtuvalla toiminnalla on valtava taloudellinen merkitys ja suuri rooli yhteiskuntamme toiminnassa. Julkisen sektorin säästötoimien myötä yhdistykset ovat ottaneet yhteiskunnassamme yhä kasvavaa roolia yleisen hyvän tuottamisessa. Yhdistystoiminnan lisääntymiseen ovat vaikuttaneet merkittävästi muutkin asiat, kuten elintason nousu, vapaa-ajan lisääntyminen, työttömyys sekä kansainvälistyminen. (Myrsky, M. 2004, 1-2)

Yhdistystoiminnalla on siis maassamme suuri merkitys yleishyödyllisten palveluiden tuottamisessa sekä yleishyödyllisen toiminnan tukemisessa.

Tässä työssä keskitytään yleishyödyllisten yhdistysten yleishyödyllisyyteen, niiden toimintaan sekä toiminnan erityispiirteisiin. Tutkimuksessa tarkastellaan syitä yleishyödyllisen yhdistyksen toimintojen yhtiöittämiselle. Työn lopussa tutkin yleishyödyllisen Kemianteollisuus ry:n ja tämän omistamaa Chemas Oy:tä, jonka perusteella pyrin vetämään johtopäätöksen teorian ja haastattelun pohjalta, miksi toimintaa yhtiöitetään yhdistyksissä tytäryhtiöille.

1.1 Tutkimuksen aihe ja tausta

Olen ollut aina kiinnostunut yritysten toiminnasta. Kauppatieteellisten opintojeni kautta olen päässyt tutustumaan miten toimintaa harjoitetaan erilaisissa yhtiömuodoissa ja konsernirakenteissa. Tämä on lisännyt entisestään kiinnostustani aihetta kohtaan. Tutkimukseni aiheen valitsemisessa minua edesauttoi äitini, joka

työskentelee Kemianteollisuus ry:n palveluksessa ja on jäsenenä sen omistaman tytäryhtiön Chemas Oy:n hallituksessa. Aiheen valitseminen ei ollut vaikeaa ja päästessäni tutkimaan Kemianteollisuus ry:n organisaatiota sekä sen toimintaa lisäksi entisestään kiinnostustani aihetta kohtaan. Tutkielman sisältöä miettiessäni huomasin kuinka vähän yhdistystoiminnasta oikeasti minulla on tietoa.

Tutkimukseni sopii kandidaatintutkielman aiheeksi, koska aiheeni on rajattu selkeäksi kokonaisuudeksi. Aiheeni liittyy pääaineeni aihepiiriin ja uskon, että tutkimuksestani voi olla myös hyötyä yhdistystoiminnan kentällä yleisesti. Olen lisäksi aidosti kiinnostunut aiheesta ja haluan syventyä aiheeseen.

Tutkimuksen aiheena on tytäryhtiön käyttäminen yleishyödyllisen yhdistyksen toiminnan osana. Tutkimuksessa paneudutaan niihin syihin, jotka vaikuttavat tytäryhtiön käyttöön yleishyödyllisen yhdistyksen toiminnan osana.

1.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Aiheeni on tutkimisen arvoinen, koska yleishyödyllisen yhdistyksen ja sen omistaman tytäryhtiön toimintaa käsittelevää kirjallisuutta on Suomessa hyvin vähän, tutkimuksen lähteitä valikoidessani eteeni ei tullut yhtään aihetta varsinaisesti käsittelevää suomenkielistä kirjallisuutta. Englanninkielisiä kirjoituksia on tehty aiheesta, mutta niidenkin määrä on hyvin vähäistä. Lisäksi yhdistysten yleishyödyllisyyteen liittyvä määrittely sekä verotus ovat lain monimutkaisuuden takia hyvin tulkinnanvaraista. Tutkimukseni aihe piiristä ei ole myöskään tehty tutkimuksia laisinkaan, joten näistä syistä aiheeni on mielekästä tutkia.

Aiheeseeni liittyvä kirjallisuus on lähinnä keskittynyt yhdistysten yleishyödyllisyyteen sekä yleishyödyllisten yhdistysten verotuksellisiin seikkoihin. Tutkimuksia aiheesta ei ole tehty suomenkielellä, joten tutkimusaukko on ilmeinen.

Tutkimus tarkastelee Kemianteollisuus ry:tä sekä tämän kokonaan omistamaa tytäryhtiötä Chemas Oy:tä. Kemianteollisuus ry:n tarkastelu mahdollistaa, että tutkimuksessa teoriaosuudessa esitettyihin tietoihin voidaan pohjata työn lopussa sekä tutkimuksessa mahdollisesti nouseviin kysymyksiin voidaan myös vastata.

Tämän tutkielman tarkoituksena on tutkia yleishyödyllisten yhdistysten osakeyhtiömuotoisten tytäryhtiöiden käyttöä yhdistysten liiketoiminnan osana. Tutkin syitä miksi yleishyödylliset yhdistykset ovat päätyneet käyttämään tytäryhtiöitä osana toimintaansa, mitkä ovat näiden yhtiöiden tarkoitus organisaatiossa sekä tämän kaltaisen organisaatorakenteen hyödyt yhdistykselle. Tutkimukseni kohteena ovat yleishyödylliset yhdistykset, jotka hyödyntävät organisaatorakennettaan suunnitellussa toimintaansa.

Tutkimuskysymys muotoutuu seuraavaksi:

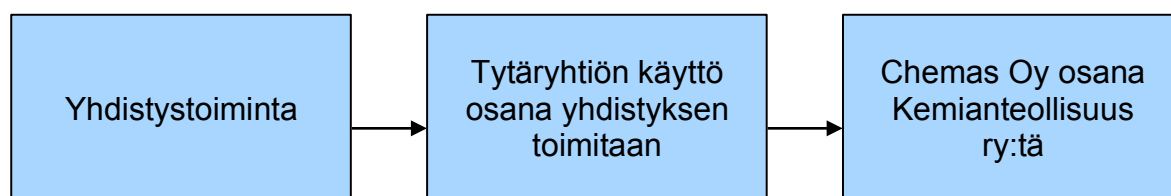
- Miksi yhdistykset käyttävät tytäryhtiöitä osana toimintaansa?

Alaongelmat muotoutuivat seuraaviksi:

- Miten tytäryhtiöiden käyttö tukee yleishyödyllistä toimintaa?
- Minkälaista on tytäryhtiöiden toiminnan luonne?

1.3 Tutkimuksen viitekehys ja rajaukset

Viitekehysesni rakentuu yhdistystoimintaa käsittelevästä kirjallisuudesta, yhtiöittämissen syihin liittyvistä artikkeleista sekä näihin liittyvistä lakiteksteistä. Yhdistystoimintaa käsittelevä kirjallisuus on tarkoitus pohjustaa yhdistysten tytäryhtiöiden käyttöön liittyviin seikkoihin, josta päästään tutkimaan Chemas Oy:n toimintaa osana Kemianteollisuus ry:tä.

Kuvio 1. Tutkimuksen viitekehys.

Työn alussa on tarkoitus pohjustaa yleishyödyllisyyttä sekä sen verotusta ja lainsäädäntöön liittyviin erityispiirteisiin, joka liittyy merkittävästi työn seuraavaan

osioon. Tämän jälkeen kerrotaan miksi yleishyödylliset yhdistykset ovat päättäneet yhtiöittää osan toimintaansa omistamilleen tytäryhtiöille. Työn lopuksi esitteellään Kemianteollisuus ry:n sekä Chemas Oy:n, joka päättyy haastattelulla saamiini tietoihin yhtiöittämisen syistä.

Tutkimus on rajattu yleishyödyllisiin yhdistyksiin eli voittoa tavoittelemattomiin yhdistyksiin sekä näiden tytäryhtiöihin. Maantieteellisesti hallinnollisia ja taloudellisiin seikkoihin keskityvissä tapauksia ei ole rajattu tietyin poikkeuksin. Niin yritysten kuin yhdistystenkin toimintaa säätelevät pitkälti lait, joista osa on säädetty kunkin maan lainsäädännössä. Nämä lainsäädännölliset seikat rajaavat työtä siinä määrin, että tarkoituksena on löytää seikkoja joita voidaan pitää pätevänä myös Suomessa. Hallinnolliset ja taloudelliset seikat, jotka pätevät esimerkiksi Yhdysvalloissa ei välttämättä päde Suomessa. Lainsäädännölliset seikat ovat rajattu koskemaan Suomen yhdistystoimintaa ohjaavia lakeja.

1.4 Tutkimusmetodologia ja tutkimusaineisto

Tutkimus toteutetaan tapaus- eli case-tutkimuksena. Kohteena on kemianteollisuuden alojen elinkeino- ja työmarkkinapoliittinen etujärjestö Kemianteollisuus ry:n ja tämän kokonaan omistama tytäryhtiön, Chemas Oy:n, toiminta. Tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, koska tutkimustani varten haastattelin Kemianteollisuus ry:n toimitusjohtajaa Timo Leppää. Haastattelu toteutettiin yhdellä puolistrukturoidulla haastattelulla, jotta kaikkiin Kemianteollisuus ry:n toiminnan yhtiöittämiseen liittyvät kysymykset tulisivat käydyksi läpi.

Haastattelun aineisto on kerätty yhdeltä haastateltavalta. Tutkimusta tehdessä mietin tulisiko tutkimustani varten tarpeeksi empiiristä aineistoa. Koska tutkimus keskittyy Kemianteollisuus ry:n toimintaan, on mielestäni toimitusjohtajan antamat vastaukset hyvät Kemianteollisuus ry:tä koskevien johtopäätösten tekemistä varten ja tämän lisäksi toimivat hyvänä lähdeaineistona.

1.5 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus rakentuu viidestä luvusta. Ensimmäisessä luvussa esitellään tutkimuksen

aihetta ja taustaa, tarkoitusta ja tavoitteita, teoreettista viitekehystä ja tutkimuksenrajoitteita sekä tutkimusmetodologia ja tutkimusaineistoa.

Tutkimuksen teoriaosuudessa luvuissa 2 ja 3 tarkastellaan tutkimusaiheita aiemman kirjallisuuden ja artikkeleiden avulla. Teoriaosuudessa keskitytään tarkastelemaan yleishyödyllisen yhdistyksen toiminnan luonnetta, minkälaista toiminta saa olla, miten yhdistyksen yleishyödyllisyyttä määritellään ja arvioidaan, sekä kerrotaan yleishyödyllisen yhdistyksen verotuksesta.

Luvussa 4 esitellään Kemianteollisuus ry sekä Chemas Oy sekä näiden toimintaa ja toiminnan luonnetta. Luvun lopussa on Timo Lepän haastattelussa esitetyt kysymykset sekä hänen antamat vastauksensa. Luvun tarkoituksena on kertoa tutkimuksen kohdeyhdistyksestä sekä tämän omistamasta tytäryhtiöstä sekä näiden välisestä toiminnasta ja sen luonteesta.

Työn lopuksi otan kantaa työni luotettavuuteen sekä esitän tutkimuksen yhteenvedon ja johtopäätökset sekä jatkotutkimustarpeet.

1.6 Aikaisempi tutkimus ja kirjallisuus aiheesta

Tutkielmani aihealueesta ei ole tehty aiemmin tutkimusta. Yhdistystoimintaa käsitteleviä kandidaatin- tai maisterintutkielmia on tehty, mutta määrä on vähäinen. Yleishyödyllisyyttä käsitteleviä tutkimuksia on vielä vähemmän. Aiheestani ei aiemmin ole tehty minkäänlaista tutkielmaa.

Työni aihetta käsittelevää kirjallisuutta on myös todella vähän. Löysin tutkimukseni kannalta relevantteja kirjoja noin kymmenen kappaletta. Kirjojen käsittelemän aihealueen samankaltaisuuden johdosta tutkimuksessa käyttämäni kirjojen määrä rajoittui kuitenkin seitsemään kirjaan. Artikkeleita ja kirjoituksia aiheesta löytyy suomenkielellä jonkin verran sekä englanninkielellä runsaasti. Pyrin työtäni tehdessä karsimaan kysymys-vastaus -tyyppiset aihetta käsittelevät tekstit pois, joiden määrä löytyneistä kirjoituksista oli suuri. Kirjoitusten lähteiden luotettavuutta tarkastellessani pyrin huomioimaan kirjoittajan aiemmin tuottamat tekstit sekä hänen koulutus- tai työtaustansa tai jos kirjoitus on organisaation nimissä, tarkastelin sen luotettavuutta.

Työn luotettavuutta käsitellään tarkemmin luvussa 5.1.

2. YHDISTYSTOIMINTA

Yhdistysten ja yhdistystoiminnan perusta on Suomen perustuslaissa sekä yhdistyslaissa. Suomen perustuslaissa on turvattu kansalaisille yhdistymisvapaus. Yhdistymisvapauden mukaan kansalaisilla on oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, olla jäsenenä näissä ja erota niistä. Ketään ei voida myöskään pakottaa kuulumaan yhdistykseen (PL 2:13.2 §). Yhdistymisvapauden käyttämisestä säädetään tarkemmin yhdistyslaissa, jonka mukaan yhdistyksiä voidaan perustaa vapaasti sellaisen aatteellisen tarkoituksen toteuttamista varten, joka ei ole laitonta tai hyvien tapojen vastaista (YhdL 1.1 §). Perustuslain takaamaan yhdistymisvapauteen sisältyy myös niin sanottu yhdistysautonomia eli yhdistyksen sisäinen toimintavapaus. Käytännössä tämä näkyy yhdistysten oikeutena laatia omat sääntönsä yhdistyslain puitteissa ja käyttää päätösvaltaa yhdistysten sisällä viranomaisten siihen puuttumatta. (Perälä, S. & Perälä, J. 2003, 17)

Yhteenliittymää pidetään yhdistyksenä jos seuraavat kriteerit täyttyvät:

- siinä on vähintään kolme jäsentä,
- sillä on jokin aatteellinen tarkoitus,
- sen toiminta on tarkoitettu pysyväksi.

Yhdistyksen jäseniä voivat olla luonnollisia henkilöitä (ihmisiä) tai oikeushenkilöitä (muita yhdistyksiä, yhteisöjä, yrityksiä, kuntia jne.). Yhdistyksessä voi myös olla samanaikaisesti jäsenenä luonnollisia henkilöitä sekä oikeushenkilöitä ja erilaisia yhteisöjä. (Loimu, K. 2000 s. 17)

Aatteellinen tarkoitus on ymmärrettävä tässä merkityksessä laajasti. Aatteellinen tarkoitus voi merkitä esimerkiksi

- jonkin aatesuunnan edistämistä (vaikkapa luomuruuan käytön lisäämistä) tai jonkin asian vastustamista,

- jonkin ryhmän etujen valvonta (esimerkiksi ammattiyhdistykset tai työnantajayhdistykset),
- hyväntekeväisyys (esimerkiksi Lastenklonikoiden kummit ry),
- palveluiden tuottaminen jäsenille (esimerkiksi erilaiset vammaisjärjestöt tuottavat edunvalvonnan lisäksi erilaisia palveluita jäsenilleen), tai
- yhdessäolomahdollisuuksien tarjoaminen jäsenilleen.

Yhdistyksen pysyvyys on ristiriitainen käsite. Yleensä yhdistykset toimivat pitkään jonkin aatteen hyväksi. Yksi yleishyödyllisen kriteereistä on toiminnan pysyvyys. Joskus yhdistyksellä voi kuitenkin olla yksi selkeä tehtävä, jota varten yhdistys toimii. Kun tehtävä on toteutettu, voidaan yhdistys purkaa tehtävänsä tehneenä. (Loimu, K. 2000 s. 17–18)

Yhdistykset voidaan jakaa kahteen luokkaan: yleishyödylliset ja taloudelliset yhdistykset. Yleishyödyllinen yhdisty eroaa taloudellisesta yhdistyksestä, ettei se tavoittele toiminnallaan voittoa tai taloudellista etua. Yleishyödyllisen yhdistyksen tarkoituksen perustana on aatteellinen toiminta (Myrsky, M. 2004 s. 15–16).

Yhdistystoimintaa säätelee Suomessa yhdistyslaki sekä muut lait, kuten kirjanpitolaki, tuloverolaki, arvonlisäverolaki, laki elinkeinotulo verotuksesta sekä tilintarkastuslaki.

Seuraavissa alaluvuissa keskitytään yhdistystoiminnan erityispiirteisiin: yhdistysten talousprosessiin sekä toiminnan tarkoitukseen.

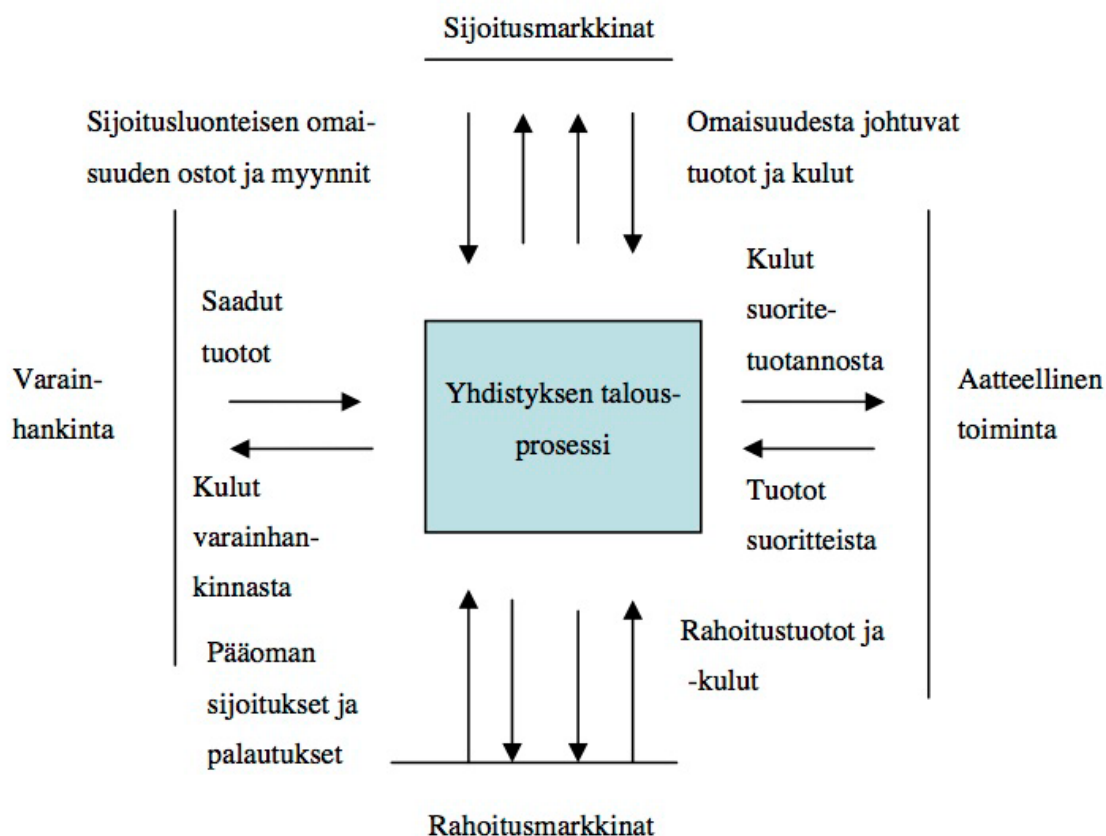
2.1 Yhdistyksen toiminnan tarkoitus ja talousprosessi

Yhdistyslain mukaan (YhdL. 1§) yhdistytoiminnan tarkoitus tulee perustaa aatteelliselle tarkoitukselle, eikä tarkoitus ei saa olla hyvien tapojen vastainen.

Yhdistyksiä perustetaan urheiluun, kulttuuriin, vammaisten huoltoon, tieteelliseen tutkimukseen tai tällaisen toiminnan tukemiseen. Lisäksi yhdistyksiä perustetaan jonkin ryhmän edunvalvontaa, hyväntekeväisyys työtä, palveluiden tuottamista tai yhdessäolomahdollisuuksien tarjoamista varten.

Yhdistyslaki määrittää yhdistykselle sallitun taloudellisen toiminnan olevan sellaista, joka on määritelty sen säännöissä tai joka muutoin välittömästi liittyy sen toimintaan tai jota on pidettävä taloudellisesti vähäarvoisena (YhdL 1:5 503/1989).

Yhdistyksen talousprosessi eroaa paljon yrityksen talousprosessista. Yritykset uhraavat menoja tuottaakseen suoritteita ja tätä kautta saadakse tuloja. Yhdistysten tavoitteena puolestaan on hankkia tuloja, joilla tuotetaan suoritteita, jotka auttavat pääsemään siihen päämäärään miksi yhdistys on perustettu. Kuviossa 2 on kuvattu yhdistyksen talousprosessi. (Nurminen, H. 1998)

Kuvio 2. Yhdistyksen talousprosessi (Nurminen, H. 1998).

Yhdistyksen toiminta jakautuu neljään osaan kuviossa esitetyllä tavalla: aatteelliseen toimintaan, sijoitustoimintaan, varainhankintaan sekä rahoitustoimintaan. Yhdistyksen rahankäyttöjärjestys muodostuu siten, että ensin käytetään varsinaisesta toiminnasta saadut tulot. Seuraavaksi varainhankinnasta saadut tulot ja avustukset ja viimeisenä myydään yhdistyksen sijoitusomaisuutta tai turvaudutaan

lainarahoitukseen. (Maaseutupolitiikka.fi, 2009)

2.2 Yleishyödyllinen yhdistys ja verovelvollinen yhdistys

Tämä työ keskittyy yleishyödyllisiin yhdistyksiin. Seuraavaksi selvitetään miten yleishyödyllinen toiminta on määritelty ja yleishyödyllisen yhdistyksen verotuksellisia erityispiirteitä.

Tuloverolain (TVL) 22§ mukaan yhteisö on yleishyödyllinen, jos

1. se toimii yksinomaan ja yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkisessä, siveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä;
2. sen toiminta ei kohdistu vain rajoitettuihin henkilöpiireihin; se ei tuota toiminnallaan jäsenilleen taloudellista etua osinkona, voitto-osuutena taikka kohtuullista suurempana palkkana tai muuna hyvityksenä.

Yleishyödyllisenä yhteisönä voidaan pitää:

- maatalouskeskusta,
- maatalous- ja maamiesseuraa,
- työväenyhdistystä,
- työmarkkinajärjestöä,
- nuoriso- tai urheiluseuraa,
- tai näihin rinnastettavia vapaaehtoisia kansalaistyöhön perustuvia harrastus- ja vapaan- ajantoimintaa edistäviä yhdistyksiä.

Yleishyödyllistä toimintaa ei ole taloudellinen toiminta. Jos yhdistys tekee voittoa tai tuottaa voittoa jäsenilleen puhutaan taloudellisesta toiminnasta, joka verotetaan yhteisöverokannalla. Verovelvollinen yhdistys ei täten voi olla yleishyödyllinen. Yhdistys voi kuitenkin hankkia jäsenilleen välillisesti taloudellista etua, näin toimivat esimerkiksi etujärjestöt. Ammattijärjestöt voivat toimia jäsentensä palkkojen parantamisen hyväksi. Toiminta ei voi olla kuitenkaan esimerkiksi hyvin korvattujen luottamushenkilöpaikkojen tarjoaminen sisäpiirille. (Loimu, K. 2000 s. 17–18)

Yhdistys tai säätiö ei voi olla yleishyödyllinen, jos se käyttää edes pienen osan varoistaan perustajan tai hänen läheistensä hyväksi. Jos toiminta palvelee yksityisiä taloudellisia tarkoituksia, yhdistystä tai säätiötä ei voida pitää yleishyödyllisenä (TVL 22§).

Toimintaa ei voida myöskään pitää yleishyödyllisenä jos toiminta kohdistuu vain hyvin rajatun henkilöpiiriin hyväksi. Yleinen hyvä ei tarkoita sitä, että toimintapiiriin pitäisi olla kokonaan rajoittamaton tai erittäin laaja. Tarkoituksena on sulkea pois tapaukset, jossa yhdistyksen jäsenmäärä on pieni eikä uusia jäseniä ole tarkoituksena hankkia lisää. Samoin jos yhdistyksen tai säätiön toiminta kohdistuu tietyn perheen tai pienen yhdistyksen suljettuun piiriin, toiminta ei suuntaudu niin laajasti yhdistykseltä ulospäin, että sitä voitaisiin pitää yleishyödyllisenä toimintana. (TVL 22§)

TVL:n 22§ mukaan taloudellisen edun jakamista on esimerkiksi se, että yhdistyksen tai säätiön tarkoituksena on jäsenten kustannusten pienentäminen. Jäsenet voivat kuitenkin saada etuja esimerkiksi jäsenpalveluina ja jäsenalennuksina, kun edun antamiseen liittyy läheisesti yhdistyksen toimintaan ja etua voidaan pitää kohtuullisena.

Sääntöjen noudattamisen lisäksi yhdistyksen todellinen toiminta vaikuttaa siihen, voidaanko yhdistystä pitää yleishyödyllisenä. Kun yhdistyksen yleishyödyllisyyttä arvioidaan, päähuomio kiinnitetään yhdistyksen tosiasialliseen toimintaan. Yhdistys ei tule yleishyödylliseksi vain sääntöjen perusteella, ellei toiminta ole niiden mukaista. Toisaalta säännöissä olevat maininnat joskus saattavat estää sen, että yhdistystä tai säätiötä voitaisiin pitää yleishyödyllisenä. Yleishyödyllisyyden esteenä voi olla esimerkiksi, jos yhdistys jakaa jäsenilleen voittoa tai yhdistyksen toiminnan loppuessa varallisuus jaetaan sen jäsenille. Yhdistys tai säätiö ei voi olla yleishyödyllinen, jos sen liiketoiminnasta muodostuu niin merkittävä osa toimintaa, että sitä voidaan pitää tärkeänä toimintamuotona tai jopa koko yhdistyksen toiminnan painopisteenä. (TVL 22§)

Lisäksi rekisteröimätön yhdistys ei voi olla yleishyödyllinen yhdistys.

Rekisteröimätöntä yhdistystä pidetään verotuksessa yhtymänä ja sen tulo verotetaan sen jäsenten tulona. Jos yhdistyksen tarkoituksena on kuitenkin rekisteröityä ja rekisteröinti on tapahtunut enne verovuoden päättymistä, voidaan tällaista yhdistystä pitää verotuksessa yhdistyksenä. (Verohallinto 2014)

Yleishyödyllinen toiminta ei ole itsestään selvyys, sitä ohjaa lait, jonka mukaan vain tiettyä toimintaa voidaan pitää yleishyödyllisenä. Yhteisön yleishyödyllisyys ratkaistaan verovuosikohtaisesti ja koskee sitä verovuotta, jonka verotuksen toimittamisesta on kulloinkin kyse. Tehtäessä ratkaisua yhdistyksen yleishyödyllisyydestä huomioidaan kuitenkin yhdistyksen toiminta useamman vuoden ajalta siten, ettei yleishyödyllisyysratkaisua ainoastaan yhden verovuoden tietojen perusteella verovelvollisen vahingoksi. Jos yhdistyksen säännöt tai toiminta on olennaisesti muuttunut edellisenä verovuonna, yleishyödyllisyysstatus otetaan verotuksessa tulkittavaksi uudelleen. (Huolman-Lakari, M. 2014)

Yleishyödyllisyysarviointi tapahtuu aina TVL 22.1§:n kriteerien perusteella yhteisön sääntöjen ja yhdistyksen tosiasiallista toimintaa arvioimalla (KHT-yhdistys 2010, 189)

Seuraavassa luvussa perehdytään tarkemmin yhdistysten verotukseen.

2.3 Yleishyödyllisen yhdistyksen verotus

Kuten edellä kerrottiin, voidaan yhdistykset jakaa kahteen luokkaan: yleishyödyllisiin yhdistyksiin ja voittoa tuottaviin yhdistyksiin. Jos yhteisö ei ole yleishyödyllinen, verotetaan yhdistystä tavanomaisesti yhteisöverokannalla, eikä yhteisön muutoin erilaisen verokohtelun alaiseksi joutuvien tulojen koostumuksella ole merkitystä (Myrsky, M 2004 s. 3).

Suomen tuloverojärjestelmässä tuloa lasketaan kolmen tulolähteen mukaan: elinkeinotoiminnan, maatalouden ja muun toiminnan tulolähteeseen eli henkilökohtainen tulo. Tämä tulolähdejako vastaa elinkeinoverolain, maatalouden tuloverolain sekä tuloverolain soveltamisalojen rajoja. (Myrsky, M 2004 s. 85–86)

Tuloverolaki säätelee yleishyödyllisen yhteisön verovelvollisuudesta Suomessa.

Tuloverolain 22§ säädetään yhdistyksen yleishyödyllisyydestä, kyseiset kriteerit löytyvät luvusta 2.2. Tuloverolain 23§ säädetään 22§ pykälässä eritellyn yleishyödyllisen yhdistyksen verotuksesta.

Yleishyödyllisen yhteisön henkilökohtaiset tulot ovat verovapaita. Näitä voivat olla muun muassa yhteisön saamat jäsenmaksut, osingot, korot, vuokrat osakehuoneistoista ja luovutusvoitot. Jos edellä mainitut poikkeuksellisesti kuuluvat elinkeinotulolähteeseen, ovat ne tällöin veronalaista elinkeinotuloa. Laissa on määritelty ne tulot, jotka eivät ole yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotuloa. (Myrsky, M 2004 s.37)

Henkilökohtaisen tuloon kohdistetut tulot ovat usein yhdistyksen varainhankinnan avulla saatua tuloa. Vakiintuneen käytännön mukaan varainhankinnalla tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joiden avulla pyritään hankkimaan yhteisölle tai säätiölle varsinaisen toiminnan rahoittamiseen tarvittavia varoja (KHT-yhdistys 2010, 63).

Yleishyödyllisen yhteisön henkilökohtaista tuloa ovat (TVL 23 §):

1. yhteisön toimintansa rahoittamiseksi järjestämiä myyjäisiä, arpajaisia, urheilukilpailuja, tanssi- ja muita huvitilaisuuksia, tavarankeräyksiä ja muita niihin verrattavista toiminnasta eikä edellä mainittujen tilaisuuksien yhteydessä harjoitetusta tarjoilu-, myynti- ja muusta sellaisesta toiminnasta saatua tuloa;
2. jäsenlehdistä ja muista yhteisön toimintaa välittömästi palvelevista julkaisuista saatua tuloa;
3. adressien, merkkien, korttien, viirien tai muiden vastaavien myynnin muodossa suoritetusta varjojenkeräyksestä saatua tuloa;
4. sairaaloissa, vajaamielislaitoksissa, rangaistus- tai työlaitoksissa, vanhainkodeissa, invalidihuoltolaitoksissa tai muissa sellaisissa huoltolaitoksissa ja huoltoloissa hoito-, askartelu- tai opetustarkoituksessa valmistettujen tuotteiden myynnistä tai vastaavanlaisesta tarkoituksesta suoritetuista palveluksista saatua tuloa;
5. bingopelin pitämisestä saatua tuloa.

Varainhankinnan tuottoina pidetään myös jäsenmaksuja ja saatuja lahjoituksia. Sen

sijaan saatuja avustuksia ei pidetä varainhankintana (KHT-yhdistys 2010, 63)

Perusteluina näille tulojen verovapaudelle on, että toiminta on järjestetty yhteisön toiminnan rahoittamiseksi. Toisin sanoen kysymys on yhteisön tarkoituksen toteuttamisen ja varainhankinnasta, eikä siitä riippumattomasta toiminnasta. Tämä tarkoittaa myös sitä että yhteys yhteisön tarkoituksen toteuttamisen ja varainhankinnan välillä täytyy olla olemassa yhteys. Ilman tätä yhteyttä edellä mainittuja seikkoja ei voida pitää varainhankintana, vaan elinkeinotoimintana ja täten verotetaan elinkeinotulon alaisena. (Myrsky, M 2004 s. 98)

Tuloverolain 23§ mukaan yleishyödyllisen toiminnan täyttävä yhteisö on verovelvollinen saamastaan elinkeinotulosta. Tämän lisäksi se on verovelvollinen muuhun kuin yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön tai kiinteistön osan tuottamasta tulosta kunnalle ja seurakunnalle.

Yleishyödyllinen yhteisö on verovelvollinen vain, jos sen harjoittamasta toiminnasta saatua tuloa pidetään mainitun lain mukaan yhteisön veronalaisena elinkeinotulona. Elinkeinotoiminnalla tarkoitetaan lähinnä liike- ja ammattitoimintaa. Tällaisen toiminnan tunnusmerkkejä ovat muun muassa vieraan pääoman käyttö, sitoutuneen pääoman suuri määrä, ansiotarkoitus, jatkuvuus, suunnitelmallisuus ja taloudellisten riskien ottaminen (KHT-yhdistys 2010, 190). Yksittäistä myyntitapahtumaa ei yleensä katsota tapahtuvan liiketoiminnan muodossa, ellei siihen liity muuta liiketoimintaa. Arvonlisäverotuksen neutraalisuustavoitteen toteuttamiseksi liiketoiminnan muodon käsitettä tulkitaan laajasti. Jos myytävät tavarat tai palvelut kilpailevat muiden vastaavien markkinoilla olevien hyödykkeiden kanssa, myynnin katsotaan pääsääntöisesti tapahtuvan liiketoiminnan muodossa. Liiketoiminnan muodossa tapahtuvana toimintana pidetään myös aineellisen tai aineettoman omaisuuden käyttöä hyväksi jatkuvaluonteisessa tulonsaantitarkoituksessa. (Myrsky, M 2004 s. 198–200)

Yhdistyksen toiminnan veronalaisuutta ei ratkaista sillä perusteella, kuinka paljon se tuottaa ylijäämää. Yleishyödyllisen yhteisön toiminnalle on ominaista, että toiminta tuottaa toisinaan voittoa ja toisinaan tappiota. Lähtökohtana pidetään kuitenkin, että toiminta on voittoa tavoittelematonta. Yleishyödyllisen yhteisön toiminnan

veronalaisuus ratkaistaan sillä perusteella, tapahtuuko toiminta elinkeinotoiminnan muodossa tai millaisessa käytännössä yhdistyksen omistama kiinteistö on. Myös yhdistyksen harjoittama tappiollinen toiminta voi olla elinkeinotoimintaa. (Verohallinto 2014)

Yleishyödyllinen yhteisö voi myös säilyttää yleishyödyllisyyden, vaikka sillä on elinkeinoveron alaista toimintaa. Elinkeinotoiminnan vaikutusta yhdistyksen yleishyödyllisyyteen arvioidaan tapauskohtaisesti ja perustuen kokonaisharkintaan. Arvioinnissa huomioidaan elinkeinotoiminnan ja muun toiminnan laajuus sekä näiden välistä suhdetta. Yhdistyksen elinkeinotoimintaan liittyvä riskinotto tai se, että elinkeinotoimintaan sitoutuu huomattava osa yhdistyksen varallisuudesta voi johtaa, ettei yhdistystä pidetä verotuksessa yleishyödyllisenä. Yhdistyksen toiminnan painopisteen siirtyminen elinkeinotoiminnan harjoittamiseen tai elinkeinotoiminnan tuleminen yhdistyksen tärkeimmäksi toiminnanmuodoksi voi johtaa yhdistyksen yleishyödyllisyyden menettämiseen. Yhdistyksen laaja liikevaihto ja itsenäisen elinkeinotoiminnan harjoittaminen voi siis johtaa yleishyödyllisyyden menettämiseen, vaikka yhdistyksen tarkoitus muutoin olisi yleishyödyllinen. Myös laaja sijoitustoiminta voi johtaa yhdistyksen yleishyödyllisyysstatuksen menettämiseen, jos sijoitustoiminnasta tulee merkittävää suhteessa yhdistyksen yleishyödylliseen toimintaan. Esimerkiksi spekulatiivinen sijoittaminen, lainarahoitus, suurella riskillä sijoittaminen ja sijoitustuottojen rahastointi voivat johtaa yleishyödyllisyyden menettämiseen. Jotta yhdistys voi säilyttää yleishyödyllisyysstatuksen, tulee yhdistyksen elinkeinotoiminnan olla alisteista suhteessa sen yleishyödylliseen toimintaan. (Huolman-Lakari, M. 2014)

3. TYTÄRYHTIÖN KÄYTTÖ OSANA TOIMINTAA

Yhdistyslain (26.5.1989/503) 5 § mukaan yhdistys ei saa harjoittaa päätoimenaan taloudellista toimintaa eikä näin ollen tuottaa voittoa yhdistykselle. Yhdistyksen toimintaan saa kuitenkin kuulua myös liiketoimia, jotka liittyvät sen tarkoitukseen ja joita pidetään taloudellisesti vähäarvoisina (Yhdistyslaki 26.5.1989/503 5§).

Yhdistys on verovelvollinen saamastaan elinkeinotulosta. Yhdistykset voivat säilyttää yleishyödyllisyysstatuksen vaikka sillä olisi elinkeinotuloa. Ratkaisevaa yhdistyksen

verotusta tarkasteltaessa on elinkeinotulon määrä suhteessa sen yleishyödylliseen toimintaan.

Elinkeinoiminnan yhtiöittäminen on varteenotettava vaihtoehto, kun elinkeinoiminnasta on tullut merkittävä osa yhteisön toimintaa, että se saattaa vaarantaa yhteisön yleishyödyllisyyden (Huolman-Lakari, M. 2014).

Yhteisön harjoittama elinkeinoiminta voidaan yhtiöittää tarvittaessa EVL 52d§:n mukaisella liiketoimintasiirrolla tasejatkuvuutta noudattaen. Jos elinkeinoimintaa yhtiöitetään esimerkiksi osakeyhtiöön, on osakeyhtiö erillisesti verovelvollinen. Osakkaana olevan yleishyödyllisen osakeyhtiöistä saama osinkotulo on lähtökohtaisesti verovapaata henkilökohtaisen tulolähteen tuloa. (KHT-yhdistys 2010, 192)

Toiminta, joka siirretään tytäryhtiölle on yleensä pienimuotoista yhdistyksen sivutoimintaa. Tämä sivutoiminta voidaan hoitaa myös yleishyödyllisen yhdistyksen kautta niin kauan, kun yhdistyksen ensisijainen tarkoitus toteutetaan yhdistyksen itsensä toimesta. Sivutoiminnasta voi kuitenkin tulla niin merkittävää, että yleishyödyllisen yhdistyksen identiteetti aatteellisen tarkoituksen hyväksi toimimisesta voi vaarantua. Suoraa säännöstä ei ole kuinka suuri osa yhdistyksen toiminnasta pitäisi kohdistua tämän varsinaiseen toimintaan. (Dostart, P. & Olsen Hansen, O. 2014)

Tässä luvussa tutkitaan syitä, jotka vaikuttavat yleishyödyllisten yhdistysten tytäryhtiöiden käyttöön.

3.1 Tytäryhtiön käyttö toiminnan osana

Yleishyödylliset yhdistyksen tarkoituksena ei ole rahallisen hyödyn tavoittelu sen jäsenilleen, vaan aatteellinen tarkoitus. Monet yleishyödylliset yhdistykset kuitenkin pohtivatkin voivatko ne saada liiketoimintatuottoja menettämättä yleishyödyllistä statustaan. (Gozzi Goedert, P. 2011).

Tytäryhtiön perustaminen on varteen otettava vaihtoehto, jos yhdistyksen

liiketoiminnasta on tullut niin suurta, että se vaikuttaa yhdistyksen yleishyödylliseen statukseen. Kuten yrityskonserniyhtiöissä, voidaan yhdistyksissä yhtiöittää toiminnan osia tytäryhtiöihin. Tällöin joku yhdistyksen toiminnan osa yhtiöitetään yhdistyksen omistuksessa olevalle yritykselle. Tytäryhtiö voi hoitaa esimerkiksi yhteisön palveluiden myymisen tai näille voi olla kohdistettu joidenkin palveluiden tuottaminen.

Jos yhdistyksellä on yleishyödyllistä toimintaa sekä liiketoimintaa yhdistyksessä, on tämän pohdittava hyötyjä ja haittoja liiketoiminnan pitämisestä osana yhdistystä tai yhtiöittämällä se jollekin erilliselle yhteisölle. Yhdistys voi hoitaa liiketoimintansa kolmella tavalla: pitämällä liiketoiminta osana yhdistystä, yhtiöittämällä toiminta omistamalleen tytäryhtiölle tai perustamalla itsenäisesti toimivan yrityksen hoitamaan liiketoimintaa. (Wexler, R. (2007))

Tämän tutkielman aiheena on tytäryhtiö sekä niiden käyttö yhdistyksen toiminnan osana, joten aihe rajaa tutkittavat toiminnot tytäryhtiöiden toiminnan tarkasteluun.

3.2 Syyt käyttää tytäryhtiötä toiminnan osana

Toimintojen yhtiöittäminen tytäryhtiölle on hyvä keino suunnitella yhdistyksen toimintaa. Usein yhtiöittämisen syynä ovat verotukselliset syyt. Tytäryhtiöitä käytetään, jotta yhdistys välttää verotukseen liittyvät ongelmat tai saamaan hyötyä erilaisista liiketoiminnallisista mahdollisuuksista. Monesti yhtiöittämisen taustalla on myös lakiin liittyvät ongelmat tai käytännönongelmat. (Gozzi Goedert, P. 2011)

Elinkeinotoiminnan yhtiöittämisen seurauksena myös toiminnalle asetetut hallinnolliset minimivaatimukset kasvavat, koska tytäryhtiöllä on oltava oma, omistajana olevasta yhdistyksestä tai säätiöstä erillinen hallinto. Toisaalta tietyn toiminnan siirtäminen erilliseen yhtiöön voi parhaassa tapauksessa selkeyttää hallintoa ja vastuunjakoa. (Vierros, H., Pöyhönen K. & Kallio, M. 2010, 160)

Yhtiöittämisen hyötyjä:

- poistaa riskin, että yhdistyksen toimintaa ei pidetä voittoa tavoittelevana, vaan toiminta pysyy yleishyödyllisenä,

- poistaa sekaannukset, jotka liittyvät yhdistyksen toimintaan ja sen liiketoimintaan,
- jos toiminta on yhtiötetty oikein, sopimukset ja vastuut liiketoiminnasta rajoittuvat koskemaan vain tytäryhtiötä,
- osingot, tytäryhtiöltä ovat verovapaita yhdistykselle. (Wexler, R. 2007)

Seuraavaksi keskitytään tarkemmin edellä lueteltuihin seikkoihin.

Yhdistykset yhtiöittävät toimintoja tytäryhtiöille, silloin kun ne vaarantavat yhdistyksen yleishyödyllisen statuksen. Yleensä tämänkaltainen toiminta on yhdistyksen sivutoimintaa, joka on liiketoiminta. Jos yhtiön liiketoiminta kasvaa taloudellisesti liian suureksi tai yhdistyksen toimintaan kohdistamat panostukset kasvavat liian suureksi, voi yhdistys yhtiöittää toiminnan tytäryhtiölle, joka maksaa toiminnasta verot ja voi tulouttaa liiketoiminnan tuloja yhdistykselle. Yleishyödyllisen yhdistyksen saamaa tulo tytäryhtiöltä on myös yleensä vapautettu verosta. Näin yhdistys voi saada tytäryhtiöltä jo verotettuja voittoja itselleen ja säilyttää yleishyödyllisen statuksensa. (Gozzi Goedert, P. 2011)

Yhdistys voi yhtiöittää liiketoimintaansa pienentääkseen sivutoiminnasta aiheutuvia veronalaisia tuloja. Monissa tapauksissa yhdistys voi vähentää vain joitain kuluja tulevista tuotoistaan. Tämä voi aiheuttaa sen, että toiminta tuottaa tappiota. Samat tuotot ja kulut, jotka aiheutuvat yhdistyksen harjoittaessa julkaisutoimintaa, voi aiheuttaa paljon enemmän veronalaista tuloa verrattuna siihen, että toiminta olisi yhtiötetty tytäryhtiölle. Tällaisissa tapauksissa toiminta olisi halvempaa ja kannattavampaa harjoittaa tytäryhtiön kautta. (Gozzi Goedert, P. 2011)

Yhdistykset voivat yhtiöittää toimintaansa tytäryhtiölle suojatakseen itseään velvoitteilta. Yhdistykseen myymiin palveluihin tai tuotteisiin voi liittyä oikeudellisia velvoitteita ja joskus velvoitteet voivat olla hyvinkin suuri taakka yhdistykselle. Sellaiset toiminnot, joihin liittyy velvoitteita, voidaan yhtiöittää tytäryhtiölle, jolloin velvoitteet ovat rajattu koskemaan vain tytäryhtiötä. Yhdistys voi myös yhtiöittää sellaisia toimintoja tytäryhtiölle, joihin liittyy sopimuksellisia tai verotuksellisia velvoitteita. Yhdistys voi näin suojata itsensä sopimuksellisilta tai verotuksellisilta velvoitteilta, jotka kohdistuvat ainoastaan tytäryhtiöön ja tämän toimintaan.

Yhtiöittämisen myötä yhdistystä ei voida velvoittaa ottavan vastuuta toiminnoista, jotka kuuluvat tytäryhtiölle. (Gozzi Goedert, P. 2011)

Yhtiöittämisen taustalla voi olla myös ei-taloudellisia syitä. Yleishyödyllisellä yhdistyksellä voi olla toimintoja, joista voi aiheutua yhdistykselle sellaista mainetta, jota tämä ei välttämättä halua. Tämän kaltaiset toiminnot voidaan yhtiöittää tytäryhtiölle, jolloin yleishyödyllinen yhdistys voi säilyttää maineensa erillä sivutoiminnasta sekä julkiselta ja poliittiselta paineelta. Yleishyödyllinen yhdistys voi myös haluta pitää brandinsa erossa liiketoiminnastaan ja yhtiöittää tämän toiminnan tytäryhtiölle. (Gozzi Goedert, P. 2011)

Yleishyödyllisen voivat yhtiöittää toimintansa tytäryhtiölle pitämällä fiduriaariset velvollisuudet erillään yhdistyksestä. Yleishyödyllisen yhdistyksellä on velvollisuus palvella kaikkia yhdistyksen jäseniä tasavertaisesti. Joskus sellaiset toimet, jotka ovat yleishyödyllisen yhdistyksen kannalta tuottavia, eivät välttämättä palvele yhdistyksen kaikkia jäseniä tasapuolisesti. Toiminnot, jotka palvelevat vain osaa yhdistyksen jäsenistä voidaan yhtiöittää tytäryhtiölle ja nämä maksavat tytäryhtiölle toiminnoista, joita tarvitsevat sen sijaan, että kaikilta jäseniltä perittäisiin jäsenmaksua joka kohdistuisi palveluiden muodossa epätasapuolisesti yhdistyksen jäsenille. (Gozzi Goedert, P. 2011)

Muita ei-taloudellisia syitä ovat hallinnolliset syyt. Toiminnan uudelleenjärjestämisen myötä yhtiön toiminnan järjestäminen helpottuu ja rajanveto liiketoiminnasta vastuussa olevien henkilöiden kesken on yleensä yhtiöittämisen jälkeen helpompi tehdä (Vierros, H., Pöyhönen K. & Kallio, M. 2010, 160).

Lisäksi tytäryhtiöiden perustamiselle on olemassa paljon liiketoiminnallisia hyötyjä. Ensinnäkin yleishyödylliselle yhdistykselle tytäryhtiön perustaminen parantaa yhdistyksen joustavuutta sekä helpottaa työntekijöiden säilyttämistä sekä omistautumista yhdistyksen palvelukseen. Esimerkiksi erilaisten palkkiojärjestelmien perustaminen ja ylläpitäminen on helpompaa ja joissain tapauksissa ainoastaan mahdollista voittoa tavoittelevan tytäryhtiön kautta. (Dostart, P. & Olsen Hansen, O. 2014)

Muita hyötyjä voittoa tuottavasta tytäryhtiöstä ovat paremmat pääsyt sijoitusmarkkinoille. Voittoa tuottavalla tytäryhtiöllä voi olla myös eritavalla muodostettu hallitus yhdessä markkinointilähtöisen liiketoiminta johdon kanssa. Lisäksi järjestelyllä voidaan saada tuloja yhdistykseen tytäryhtiön avulla ja vieläpä verovapaasti. Voittoa tuottava tytäryhtiö voi siirtää tuloja emoyhteisölle tekemällä verovähennyskelpoisia maksuja, jonka emoyhteisö eli yhdistys saa verovapaana tulona, johtuen tämän verovapaasta asemastaan. (Dostart, P. & Olsen Hansen Olivia. 2014)

Tytäryhtiön suorittamat osingot, korot, vuokrat, vuokrista koituvat korot sekä rojalit eivät myöskään muodosta verotettavaa tuloa yleishyödylliselle yhdistykselle (Dostart, P. & Olsen Hansen, O. 2014)

Vuokratuottoja ei voida myöskään pitää verotettavana tulona, jos yhtiöittäminen on toteutettu oikein.

Yhtiöittämisen syynä voi olla myös yhdistyksen jäsenten etu. Timo Leppä (2014) kertoi, että yksi Kemianteollisuus ry:n yhtiöittämisen syy on jäsen yritysten etu. Asiaan perehdytään tarkemmin kappaleessa 4.3.

4. KEMIANTEOLLISUUS RY JA CHEMAS OY

Tämä luku keskittyy työn case-osuuteen. Luvussa tutkitaan Kemianteollisuus ry:n ja Chemas Oy:n välistä suhdetta ja toimintaa. Luvun alussa pohjustetaan Kemianteollisuus ry:n toimintaa. Alaluvussa 4.2 esitellään Chemas Oy. Kemianteollisuus ry:tä ja Chemas Oy:tä käsittelevä alaluku 4.3 pohjautuu haastattelemaani Kemianteollisuus ry:n toimitusjohtajalta saatuihin tietoihin. Haastattelussa saamia tietoja käytän myös muissa tämän luvun alaluvuissa.

Kemianteollisuus ry on työmarkkinapoliittinen erityisesti edunvalvontaan keskittynyt yleishyödyllinen yhdistys. Tässä kappaleessa kerrotaan hieman Kemianteollisuus ry:n taustaa. Seuraavassa kappaleessa on esiteltyä Kemianteollisuus ry:n tytäryhtiö Chemas Oy, joka on keskeisessä osassa tässä tutkielmassa. Kemianteollisuus ry:n ja Chemas Oy:n välinen suhde on pääroolissa työn case-osassa.

4.1 Kemianteollisuus ry

Kemianteollisuus ry:n säännöissä lukee: yhdistyksen nimi on Kemianteollisuus ry., ruotsiksi Kemiindustri Ki rf., jota jäljempänä kutsutaan liitoksi. Sen kotipaikka on Helsingin kaupunki. Sääntöjen 2§ mukaan liiton tarkoitus on kemianteollisuutta ja siihen liittyvää toimintaa harjoittavien yritysten ja yhdistysten yhteenliittymä elinkeino- ja työntäjä poliittisissa asioissa. Liiton tarkoituksena on edistää:

- jäsentensä elinkeinopoliittisia toimintaedellytyksiä,
- jäsentensä etuja työsuhteisiin liittyvissä asioissa,
- jäsentensä välistä yhteistoimintaa.

Liitto on sen tavoitteita edistävän elinkeino- ja työmarkkinapoliittisen keskusjärjestön jäsen. Liitto voi olla myös muun järjestön jäsen sekä osallistua kemian alan järjestöjen kansainväliseen yhteistoimintaan. Liiton tarkoituksena ei ole voiton tai muun välittömän taloudellisen hyödyn hankkiminen siihen osallisille. (Kemianteollisuus ry. 1992)

Kemianteollisuus Ry luonnehtii itseään seuraavasti: ”Kemianteollisuus ry on kemianteollisuuden ja sen lähialojen elinkeino- ja työmarkkinapoliittinen edunvalvontajärjestö, jonka tehtävänä on toimialan kilpailukyvyyn ja toimintaedellytysten edistäminen Suomessa.” Kemianteollisuus ry:n toiminta-alueet ovat

- Työmarkkinat,
- Ympäristö, terveys ja turvallisuus,
- Osaaminen ja koulutus,
- Viestintä. (Kemianteollisuus ry lyhyesti 2014).

Yhdistyksen tavoite on palvella jäsenyrityksiään asiantuntevasti ja kustannustehokkaasti. Jäsenyrityksiä Kemianteollisuus ry:llä on yli 400. Kemianteollisuus ry:n tehtäväkenttään kuuluvat elinkeino- ja työmarkkinapoliittiset asiat. (Kemianteollisuus ry lyhyesti 2014)

Kemianteollisuus ry:n jäseniä ovat muun muassa Exel Composites Oyj, Kemira Oyj, Huhtamäki Oyj, Lassila & Tikanoja Oyj, Neste Oil Oyj, Orion Oyj sekä Nokian Renkaat Oyj. (Jäsenet 2014)

Kemianteollisuus ry:n tehtäväkenttään kuuluvat kemianteollisuuteen liittyvät työmarkkinat, kemianteollisuuden ympäristöön, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät asiantuntemus sekä kemianteollisuuden osaaminen ja uusi liiketoiminta (Kemianteollisuus ry palvelee 2014).

Työmarkkinat:

Kemianteollisuus ry:n työmarkkina-asiantuntijoiden tehtävänä on neuvotella alalle 18 eri työehtosopimusta. Työehtosopimukset koskevat yli 30 000 henkilöä. Kemianteollisuus ry palvelee jäsenyrityksiään myös työehtosopimusten soveltamisessa ja tulkinnassa. Yhdistys edistää paikallista sopimista, ja tarjoaa työvälineitä paikallisten ratkaisujen löytämiseen. Kemianteollisuus ry palvelee jäsenyrityksiään työhön liittyvien muutostilanteiden hallinnassa, työsuhteiden tulkintatilanteissa ja erimielisyysasioissa. Yhdistys toimii aktiivisesti kansainvälisissä kemian alan työmarkkinajärjestöissä. (Kemianteollisuus ry palvelee 2014)

Ympäristö, terveys ja turvallisuus:

Kemianteollisuus ry ympäristö-, terveys- ja turvallisuus asioissa tukee jäsenyrityksiä säädös- ja toimintaympäristön hallinnassa ja omaehtoisen työn kehittämisessä. Yhdistys koordinoi Suomessa kansainvälistä kestävän kehityksen vastuullisuusohjelmaa Responsible Care. Energia- ja ilmastokysymyksissä Kemianteollisuus ry on mukana useissa yhteisöfoorumeissa Suomessa ja ulkomailla. Kemianteollisuus ry:n palvelee jäsenyrityksiään myös toimimalla aktiivisesti standardisoimasioissa. (Kemianteollisuus ry palvelee 2014)

Osaaminen ja uusi liiketoiminta:

Kemianteollisuus ry valvoo alan etuja koulutuspolitiikan valmisteluhankkeissa. Kemianteollisuus ry osallistuu alan ammatilliseen aikuiskoulutusjärjestelmään ja vaikuttaa tutkintotoimikunnissa. Kemianteollisuus ry työskentelee kemianteollisuuden vetovoiman parantamiseksi ja edistää koulujen ja yritysten yhteistyötä.

Kemianteollisuus viestittää kemian tarjoamista mahdollisuuksista opettajille ja nuorille. (Kemianteollisuus ry palvelee 2014)

Kemianteollisuus ry pyrkii synnyttämään uusia innovaatioita ja uutta liiketoimintaa alalle tutkimuslaitos- ja korkeakoulu yhteistyöllä. Kemianteollisuus ry toteuttaa yhteistyö- ja aktivointihankkeita alan uusiutumisen edistämiseksi. Yhdistyksen tavoitteena on kannustaa jäsenyrityksiä osallistumaan innovointiin ja tuotekehityshankkeisiin ja hyödyntämään innovaatiojärjestelmän palveluja. (Kemianteollisuus ry palvelee 2014)

Kemianteollisuus ry:n säännöissä lukee, että liitto tarkoituksensa toteuttamiseksi:

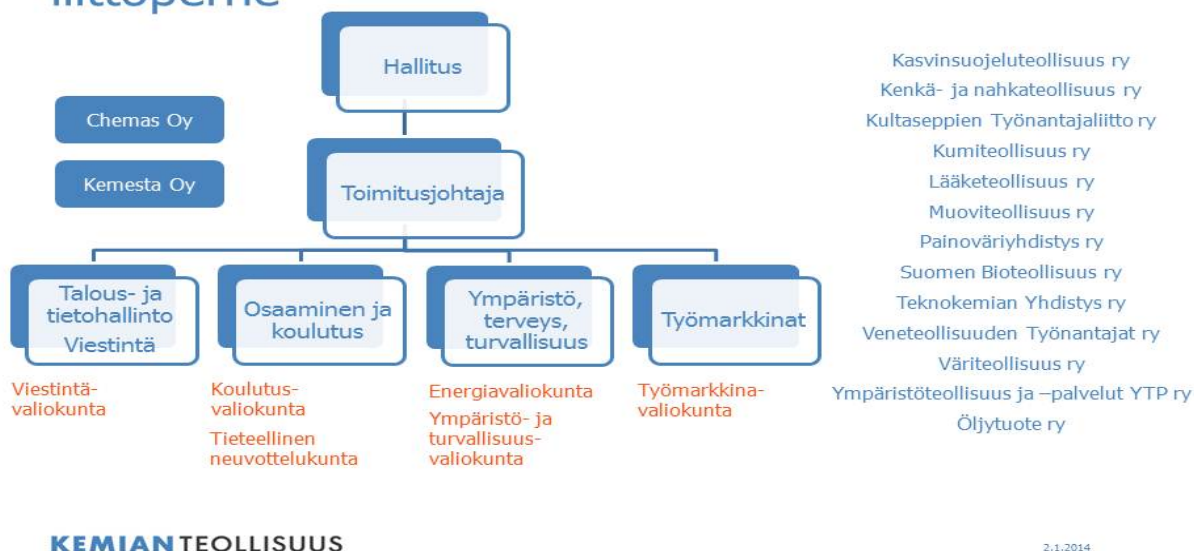
- seuraa alansa talous- ja teollisuuspoliittista kehitystä ja lainsäädäntöä sekä muuta kehitystä ja tapahtumia, joilla on merkitystä kemianteollisuudelle, tiedottaa niistä jäsenilleen ja ryhtyy tarvittaessa kemianteollisuuden edun mukaisiin toimenpiteisiin niiden johdosta,
- valvoo jäsentensä etua työsuhteisiin liittyvissä asioissa,
- tekee viranomaisille esityksiä sekä antaa näille lausuntoja ja selvityksiä Suomen kemianteollisuutta koskevissa asioissa,
- vahvistaa kemianteollisuuden ulkoista kuvaa, niin että se perustuu tosiasioihin ja vastaa todellista merkitystä,
- neuvoo ja ohjaa jäseniä yritystoiminnan harjoittamista ja työoloja koskevan lainsäädännön sekä liittoa ja sen jäseniä sitovien sopimusten ja säädösten soveltamisessa,
- laatii alaa koskevia tilastoja, ennusteita sekä muita selvityksiä,
- tekee alaa koskevat työehtosopimukset ja pyrkii vakiinnuttamaan tarkoituksenmukaiset työehdot, jotta järjestelmä palvelisi paremmin yritysten etuja,
- tukee ja auttaa jäseniään työtaistelutilanteissa
- seuraa kemianteollisuuden ja työolojen kehitystä myös ulkomailla sekä osallistuu alan järjestöjen kansainväliseen yhteistyöhön,
- toimii muilla tavoilla liiton tarkoituksen toteuttamiseksi. (Kemianteollisuus ry. 1992)

Sääntöjen § 3 ja 4 mukaan Kemianteollisuus ry:n jäseniksi voivat liittyä: osakeyhtiöt ja muut oikeuskelpoiset yhteisöt sekä yksityiset elinkeinoharjoittajat, jotka harjoittavat kemianteollisuuteen liittyvää toimintaa Suomessa sekä joiden tuotanto tai toiminta perustuu kemiallisiin menetelmiin tai merkittävässä määrin kemikaaleihin. Yhdistyksen jäseneksi voivat liittyä myös muut kemian alaa lähellä olevat osakeyhtiöt ja muut oikeuskelpoiset yhteisöt sekä yksityiset elinkeinoharjoittajat. Lisäksi liiton jäseneksi voidaan ottaa rekisteröity yhdistys, jonka jäsenet harjoittavat edellä mainittua toimintaa ja jonka tuotantoa harjoittavat yritysjäsenet ovat myös suoraan liittyneet liiton jäseniksi. Yhdistys jäsen voi toteuttaa liiton sääntöjen puitteissa omaa toimialaansa liittyvää taloudellista, teknillistä ja työntäjäedunvalvontaa. (Kemianteollisuus ry. 1992)

Kemianteollisuus ry:llä on 13 jäsen-, yhteistyö- ja sopimusjärjestöä. Sen kanssa järjestörakenteellisesti ja toiminnallisesti integroituneina toimivat: Kasvinsuojeluteollisuus ry, Kumiteollisuus ry, Muoviteollisuus ry, Painoväriyhdistys, Suomen Bioteollisuus ry, Teknokemian Yhdistys ry, Veneteollisuuden Työnantajat ry, Väriteollisuusyhdistys ry, Ympäristöyritysten Liitto ry ja Öljytuote ry. (Kemianteollisuus ry:n organisaatio 2014)

Alempana kuvassa on esitetty Kemianteollisuus ry:n organisaatio.

Kemianteollisuus ry:n organisaatio ja liittoperhe

Kuvio 3. Kemianteollisuus ry:n organisaatio (Kemianteollisuus ry:n organisaatio 2014).

Kemianteollisuus ry:n muodostavat 13 jäsen-, yhteistyö- ja sopimusjärjestöä. Toimintaa johtaa hallitus. Järjestöllä on toimitusjohtaja, joka toimii hallituksen alaisuudessa, päivittäisistä asioista vastaten. Alempana organisaatiossa on toimintasektorit, joissa kussakin omat valiokunnat. Lisäksi Järjestöllä on kaksi osakeyhtiömuotoista tytäryritystä: Chemas Oy sekä Kemesta Oy.

Kemianteollisuus ry:ssä sekä siihen integroituneissa järjestöissä työskentelee yhteensä 35 henkilöä. (Kemianteollisuus ry:n organisaatio 2014)

4.2 Chemas Oy

Chemas Oy:n toimiala on Kemian teollisuuteen liittyvän kirjallisuuden kustannus-, julkaisu- ja myyntitoiminta, kemian alaan liittyvien informaatio- ja koulutustilaisuuksien järjestäminen ja muu alaan liittyvä palvelutoiminta. Yhtiö voi omistaa ja hallita kiinteistöjä. (ChemasVerkkokauppa 2014)

Chemas Oy:n liikevaihto oli 254 t€ vuonna 2012. Liikevaihto nousi 12,9 prosenttia edelliseen vuoteen liikevaihdon ollessa 225 t€ vuonna 2011. Liikevoittoa yritys teki

vuonna 2012 16 t€. (Taloussanomat 2014).

Chemas Oy on Kemianteollisuus ry:n kustannus- ja palveluyhtiö, joka järjestää koulutustilaisuuksia ja tuottaa julkaisuja ensisijaisesti Kemianteollisuus ry:n jäsenyritysten tarpeisiin. Koulutustilaisuudet ja julkaisut ovat maksullisia. (ChemasVerkkokauppa 2014)

Chemas Oy:n yhtiöjärjestyksen 2§ mukaan yhtiö toimialana on kemian teollisuuteen liittyvän kirjallisuuden kustannus- julkaisu- ja myyntitoiminta, kemia alaan liittyvien informaatio- ja koulutustilaisuuksien järjestäminen ja muu alaan liittyvä palvelutoiminta. Lisäksi yhtiö voi omistaa ja hallita kiinteistöjä. (Chemas Oy 2003)

Timo Leppä kertoi, että Chemas Oy:n hallitus koostuu Kemianteollisuus ry:n työntekijöistä. Työntekijöitä Chemas Oy:llä ei ole. Eli hallituksen jäsenet Chemas Oy:ssä vastaavat toiminnasta Chemas Oy:ssä. (Leppä, T. 2014)

4.3 Chemas Oy osana Kemianteollisuus ry:tä

Haastattelin Kemianteollisuus ry:n toimitusjohtajaa Timo Leppää, johon tämä alaluku pohjautuu. Haastattelu toteutettiin puolistrukturoituna haastatteluna Kemianteollisuus ry:n toimipisteessä Helsingissä.

Seuraavaksi käydään läpi haastattelun materiaali ja sen anti. Materiaali esitetään työssä samassa järjestyksessä kuin haastattelutilanteessakin. Esitetyt kysymyksen erotetaan kursivoinnilla ja numeroinnilla. Haastattelun vastaukset esitetään joko referoimalla tai suorilla lainauksilla. Nauhasta otettu suorat lainaukset erotetaan sisennyksin ja kursivoinnilla.

Haastattelun kysymykset tutkija oli laatinut etukäteen. Kysymyksiin liittyviin epäselvyyksiä tarkennettiin haastattelussa lisäkysymyksillä. Haastattelussa esitetyillä kysymyksillä oli tarkoitus kartoittaa Kemianteollisuus ry:n ja sen kokonaan omistamaa tytäryhtiön, Chemas Oy:n välistä toimintaa. Kysymyksillä pyrittiin saamaan mahdollisimman tarkka kuva Chemas Oy:n toiminnasta sekä sen suhteesta Kemianteollisuus ry:n.

**1.) Mikä on Chemas Oy:n toiminnan tarkoitus?*

Kemianteollisuus ry:n on työmarkkinapoliittinen etujärjestö. Timo Leppä kertoi Kemianteollisuus ry:n päätoiminnan olevan jäsen yritystensä edunvalvontaa. Chemas Oy:n toiminnan tarkoitus on valistaminen ja koulutustoiminta. Chemas Oy:n kautta myydään palveluita, jotka ovat Kemianteollisuus ry:n tuottamia. Chemas Oy:n käyttämiseen liittyy myös taloudelliset seikat, koska Kemianteollisuus ry. on verotuksessa vapautettu eli Kemianteollisuus ry. ei voi vähentää arvonlisäveroja toiminnassaan. Chemas Oy:n käyttämisen syynä on myydä koulutustoimintaa, johon liittyvistä palveluista, kuten majoituksesta sekä ateriapalveluista, jäsenyritykset voivat vähentää arvonlisäverot omassa verotuksessaan. Chemas Oy:n käytön taloudelliset syyt palvelevat lähinnä Kemianteollisuus ry:n asiakasyrityksiä.

Chemas Oy:n toiminta koostuu koulutustoiminnasta ja koulutus on Chemas Oy:tä ohjaava intressi. Koulutustoiminta toteutetaan omakustanne periaatteella jäsenille. Palveluita myydään myös ulkopuolisille, jotka toimivat esimerkiksi kemianteollisuudessa, mutta eivät ole Kemianteollisuus ry:n jäsenyrityksiä.

** 2.) Miksi Kemianteollisuus ry on valinnut tämän kaltaisen järjestelyn, kun että Kemianteollisuus ry olisi verovelvollinen – miksi Kemianteollisuus ry on verotuksessa vapaa ja toimintoja on yhtiötetty osakeyhtiömuotoiselle tytäryhtiölle?*

Leppä kertoi, että syynä on hallituksen kokouksessa päätetty asia pysyä yleishyödyllisenä yhdistyksenä.

”Kemianteollisuus ry:n hallituksessa on päätetty, että Kemianteollisuus ry. pysyy verotuksessa vapaana yhdistyksenä.”

Järjestely on myös Timo Lepän mukaan edullisempi ratkaisu.

**3.) Yhdistykset eivät yleensä aseta tuloksia etusijalle, miten Chemas Oy palvelee Kemianteollisuus ry:n aatteellista tavoitetta? – taloudelliset syyt siis eivät ohjaa yhdistyksen toimintaa vaan yleishyödyllinen toiminta.*

Leppä kertoi Chemas Oy:n tarkoituksena olevan koulutustoiminta ja valistaminen. Yhtiön tarkoituksena on koulutustilaisuuksien järjestäminen, koulutustoiminta ja oheispalveluiden järjestäminen. Koulutus ja edunvalvonta kuuluvat Chemas Oy:n tehtäväkenttään.

Leppä kertoi koulutuksen suuntautuvan yhdistyksen jäsenille sekä ulkopuolisille.

”Chemas Oy:ssä hinnoitellaan palvelut omakustannehintaan jäsenyrityksille ja ulkopuoliset maksavat palvelusta hieman enemmän.”

Ulkopuolisten osuus koulutuksessa on kuitenkin hyvin pieni, joten varsinaisen liiketoiminnan tekemisestä ei ole kyse.

”Noin kolmenkymmenen henkilön koulutustilaisuudesta ehkä viisi on jäsenyritysten ulkopuolelta, joten kyse ei ole bisneksen tekemisestä.”

Leppä kertoi, että Chemas Oy:n tarkoituksena tuottaa koulutustoimintaa ja valistusta, joka kuuluu Kemianteollisuus ry:n toimintakenttään. Koulutustoiminta toimii kysynnän mukaan, siten että jäsenyrityksistä nostetaan esille minkälaista koulutusta jäsenyritykset tarvitsevat. Leppä kertoo, että koulutukset, jotka kuuluvat Kemianteollisuus ry:n toiminnan piiriin ja joille on kysyntää, toteutetaan Chemas Oy:n toimesta. Koulutustoiminta toteutetaan siten, että Kemianteollisuus ry:n palveluksessa olevat asiantuntijoista, joista Chemas Oy:n hallitus koostuu, suunnittelevat koulutustoiminnat ja hinnoittelevat ne sen mukaan mitä palveluiden tuottaminen maksaa. Työntekijöitä Chemas Oy:llä ei ole. Hallitus Chemas Oy:ssä hinnoittelee palvelut sen mukaan mitä ne maksavat ja myy ne jäsenyrityksille omakustannehintaan.

**4.) Voisiko Chemas Oy rahoittaa Kemianteollisuus ry:n toimintaa merkittävämmiin kuin mitä se on tällä hetkellä? Ja kuinka suurta toiminnan rahoittaminen on tällä hetkellä?*

Leppä kertoi, että Chemas Oy:n maksamat osingot Kemianteollisuus ry:lle ovat hyvin vähäisiä ja joinain vuosina osinkoa ei ole maksettu ollenkaan. Lepän mukaan omakustanne periaatteella toimivan Chemas Oy tuottaa toisinaan tappiota ja toisinaan voittoa. Kysymys ei ole Kemianteollisuus ry:n toiminnan rahoittamisesta

Chemas Oy:n kohdalla.

”Chemas Oy:n maksama osinko on noin 0,5 prosentin luokkaa Kemianteollisuus ry:n rahoituksesta, eli ei voida puhua oikeastaan toiminnan rahoituksesta.”

**5a.) Voisiko jäsenten maksamaa jäsenmaksua pienentää ja toiminta rahoittaa joillain muulla tavalla, esimerkiksi muita toimia yksityistämällä tai palveluiden myymisellä tai Chemas Oy:tä käyttämällä?*

Tutkija otti esille Teknologiateollisuus ry:n Nokia-osake sijoituksillaan hankkimaa voittoa, joka mahdollisti sen, ettei yhdistys perinyt jäsenmaksua laisinkaan joinain vuosina. Tutkija tiedusteli olisiko tämän kaltainen järjestely mahdollista Kemianteollisuus ry:ssä.

Lepän mukaan sijoitustoiminta voisi olla teoriassa mahdollista, mutta se ei palvelisi Lepän mukaan Kemianteollisuus ry:n toimintaa. Leppä kertoi, vedoten Kemianteollisuus ry:n hallituksen kokouksissa päätettyihin asioihin ettei tällainen järjestely kuulu Kemianteollisuus ry:n toimintaan. Lepän mukaan toimintaan liittyy myös muita ongelmia. Sijoitusomaisuuden hankkimiseen tarvittaisiin rahaa, joka pitäisi ottaa jäsenyrityksiltä esimerkiksi jäsenmaksua korottamalla. Lepän mukaan nämä rahat kuuluvat mieluummin jäsenyritysten käyttöön, eikä sijoitusomaisuuden hankkiminen Kemianteollisuus ry:lle eikä sen takia ole mielekästä toimintaa.

**5b.) Voisiko jäsenmaksua pienentää esimerkiksi palveluita yksityistämällä?”*

Leppä kertoi Kemianteollisuus ry:n päätoimintana olevasta edunvalvonnasta, joka on käytännössä lobbaamista eli vaikuttamista päättäjiin ja vaikuttamista lakialoituksiin. Leppä kertoo edunvalvonnan olevan todella pitkäjänteistä työtä.

”Lakialoite saattaa olla 3 vuotta kestävä prosessi.”

Työ aloitetaan hyvissä ajoin ennen kuin lakialoite menee esitettäväksi. Leppä kertoi, että lakialoitteen esittämisen jälkeen lain sisältö ei muutu paljoa. Leppä kertoi, että lakialoitteisiin pitää alkaa puuttumaan jo hyvissä ajoin sen valmisteluvaiheessa. Jos toimialan edunvalvonta olisi yksityistetty, muuttuisi Lepän mukaan koko edunvalvonta-toiminta Kemianteollisuus ry:ssä. Lepän mukaan toimialan yritykset

eivät välttämättä käyttäisi palveluita, koska tieto uusista lakialoitteista ei kantautuisi yritysten kuuluviin.

”Julkisuuteen tämä (tieto lakialoitteista) tulee vasta hyvin myöhään - voi kestää parikin vuotta ennen kuin tämä tieto tulee julkisuuteen.”

Yleensä tieto nousee uutisiin silloin kun sitä valmistellaan esitettäväksi. Lepän mukaan yritykset alkaisivat reagoida lakialoitteisiin vasta silloin kun se nousisi esiin tiedotusvälineissä, joka muuttaisi toimintaa toimialalla. Toimialalla jäsenyritykset alkaisivat auttaa itse itseään ja lobbausta sekä yritysten omankuvan kiillottamiseen turvaututtaisiin. Koko edunvalvonta muuttuisi toimialalla yritysten itsensä auttamiseksi. Kemianteollisuus ry:n toiminta muuttuisi täysin.

**6.) Minkälaista toimintaa yleishyödylliset yhdistykset tytäryhtiöt voivat harjoittaa, onko jotain rajoituksia minkälaista toiminta ei saa olla? Millaisia toimintoja Chemas Oy ei voisi esimerkiksi harjoittaa?*

”Yleishyödylliset yhdistyksethän voivat omistaa osakeyhtiöiden osakkeita eli periaatteessa yleishyödylliset yhteisöt voivat omistaa mitä tahansa.”

Leppä kertoo, että yhteys on kuitenkin säilytettävä yhdistyksen ja tytäryhtiön välillä.

”Mikä tämä yhteys on, se on harmaata aluetta.”

Leppä kertoo, että esimerkiksi Levin hiihtokeskus- ja hissitoimintaa pyörittää Levin Matkailu keskus, jonka suurimpana omistajana on toimihenkilöiden etujärjestö Ammattiliitto Pro.

”Onko se sitten toimintaan liittyvää – ehkä, jos sitä perustellaan työhyvinvoinnilla”

Leppä kertoo, että näkyvä yhteys aatteellisen toiminnan ja liiketoiminnan välillä täytyy olla. Hän kertoo kuvitteellisesta tilanteesta, että raittiusliike tytäryhtiö pyörittämä ravintola tai yökerho rikkoo imagoa aatteellisena yhdistyksenä. Leppä ei osaa sanoa tarkkaan suoralta kädeltä minkälainen toiminta Chemas Oy:ssä rikkoisi yleishyödyllistä yhteyttä Kemianteollisuus ry:n.

5. YHTEENVETO

Yhteenvedon alussa otetaan kantaa työn luotettavuuteen. Tutkimustulosten yhteenvedossa vastataan työn alussa esitettyihin tutkimuskysymyksiin. Tämän jälkeen tulevat työn johtopäätökset, jossa on tarkoitus soveltaa työssä oppimaani ja aikaan saada johtopäätös tutkimastani aineistosta.

5.1 Työn luotettavuus

Luvussa 1.6 käsiteltiin tutkimuksessa käytettyä kirjallisuutta. Tutkimuksen aihetta käsittelevän kirjallisuuden määrä on hyvin vähäistä, joten tutkimuksen teoriaa käsittelevää kirjallisuutta rajoittui viiteen kirjaan. Aihettani käsitteleviä artikkeleita ja kirjoituksia löytyi paljon. Tutkimusta tehdessäni rajasin kysymys-vastaus -tyyppiset kirjoitukset pois lähteiden luotettavuuden takia. Työssäni käytettyjen artikkeleiden ja kirjoitusten luotettavuutta arvioidessani tutkin kirjoittajien koulutus- ja työtaustan sekä aiemmin julkaisemat kirjoitukset. Monet lähteiden kirjoittajat ovat taustaltaan lakimiehiä tai suomalaisia valtion organisaatioita nimissä julkaistuja kirjoituksia. Tutkimuksessa käytettyä kirjallisuutta voidaan pitää luotettavana.

Tutkimusta varten tehty haastattelu on Kemianteollisuus ry:n toimitusjohtajan Timo Lepän antama haastattelu. Työssä tutkija teki itse kaikki haastattelut ja muodosti tulokinnan haastattelun pohjalta. Tutkijan asema oli objektiivinen, sillä hän tarkasteli yhdistystoimintaa ja yhtiöittämistä ulkopuolisena. Haastattelussa kerättyä aineistoa voidaan pitää luotettavana tietona, koska Kemianteollisuus ry:n toimitusjohtajan voidaan antavan oikean kuvan Kemianteollisuus ry:n toiminnasta. Haastattelun aineisto on tutkimusta varten riittävä ja työn rajausten takia toimitusjohtaja Timo Lepän haastattelun perusteella saatiin luotettava kuva Kemianteollisuus ry:n ja Chemas Oy:n välisestä suhteesta. Työssä ei ollut tarkoitus tutkia esimerkiksi jonkun teeman ympärille rakennettua aihetta, johon tarvittaisiin useammalta henkilöltä kerätty haastatteluaineisto.

Työ käsittelee syitä toimintojen yhtiöittämiseksi yleishyödyllisissä yhdistyksissä ja Kemianteollisuus ry:n ja Chemas Oy:n välistä suhdetta. Tutkimukseni uskottavuutta voidaan pitää hyvänä, sillä tutkimusmenetelmät ovat kerrottu selkeästi lukijalle. Myös

haastattelun tulosten ja teorian välille voidaan rakentaa vuoropuhelua, koska haastattelunkysymykset ovat muodostettu teoriaosuuden pohjalta.

5.2 Tutkimustulosten yhteenveto

Työssä luku 2 antoi pohjan tarkastella yleishyödyllisen yhdistyksen toimintaa ja sen erityispiirteitä sekä lakia, johon yleishyödyllinen toiminta liittyy vahvasti. Merja-Liisa Huolman-Lakari (2014) kirjoittaa, että yhdistyksen yleishyödyllisyyttä arvioidaan tapauskohtaisesti, johon vaikuttavat merkittävästi yhdistyslaki sekä tuloverolaki. Kappaleen tarkoituksena oli antaa pohja tutkittavalle aiheelle ja kertoa se miten yleishyödyllisyyttä arvioidaan ja tulkitaan.

Ensimmäiseen kysymykseen: syyt, jotka vaikuttavat tytäryhtiöiden käyttöön yhdistyksen toiminnassa, vastattiin kappaleessa 3. Yleishyödylliset yhdistykset yhtiöittävät toimintoja tytäryhtiöille taloudellisista syistä, mutta myös ei-taloudellisista syistä. Paul J. Dostart & Olivia A. Olsen Hansen (2014) kirjoittivat, että tytäryhtiölle siirrettävä toiminta on yleensä yhdistyksen sivutoimintaa. Luvussa 3.2 kerrottiin enemmän mitkä ovat syyt, jotka vaikuttavat toiminnan yhtiöittämiseen yhdistyksissä. Syitä ovat poistaa riskiä, joka liittyy yhdistysten toiminnan yleishyödyllisyyden menettämiseen, yhdistys haluaa erottaa imago syistä liiketoiminnan omasta toiminnastaan, yhdistys haluaa erottaa liiketoimintaan liittyvät oikeudelliset vastuut omasta toiminnastaan tai yhdistys haluaa tulouttaa verovapaita tuloja tytäryhtiöltä. Muita taloudellisia syitä on esimerkiksi halu osallistua sijoitustoimintaan. Luvussa käsiteltiin myös ei-taloudellisia syitä. Esimerkiksi Paula Gozzi Goedert (2011) kertoo, että ei-taloudellisia syinä on pitää esimerkiksi fiduaariset velvollisuudet erillään yhdistyksestä.

Ensimmäiseen alaongelmaan; miten tytäryhtiöiden käyttö tukee yleishyödyllistä toimintaa, vastattiin luvussa 3 sekä 4. 3. luvussa käsiteltiin syitä miksi toimintaa yhdistyksissä yhtiötetään tytäryhtiölle. Paula Gozzi Goedert (2011) kertoi, että yleishyödyllisen yhdistyksen pääajatuksena on yleishyödyllinen toiminta, mutta liiketoimintatuottojen tulouttaminen tytäryhtiöltä yhdistykselle voi olla yksi syy toiminnan yhtiöittämiselle. Tutkimuksessa todettiin, että yhtiöittämisen taustalla voi olla taloudellisia ja ei-taloudellisia syitä. Haastattelussa Timo Leppä (2014) kertoi,

että yhtiöittämisen taustalla voi olla myös jäsenyritysten edut.

Toiseen alaongelmaan; minkälaista on tytäryhtiöiden toiminnan luonne, vastattiin osittain luvussa 3 sekä tarkemmin luvussa 4. Timo Leppä (2014) kertoi, että Chemas Oy:n toiminnan luonne on koulutustoiminta sekä valistaminen. 3.2 luvussa esitettiin, että toiminnan luonne voi olla julkaisutoiminnasta aina liiketoimintaan ja sijoitustoimintaa ulottuvaa.

Työn lopussa esiteltiin Kemianteollisuus ry ja Chemas Oy. Haastattelun tarkoituksena oli tutkia pätevätkö 3. luvussa esitetyt syyt yhtiöittää toimintaa tytäryhtiölle Kemianteollisuus ry:n tapauksessa. Timo Leppä (2014) kertoi, että Chemas Oy:n toiminta on lähinnä Kemianteollisuus ry:n toiminnan tukemista. Taloudellisia syitä löytyi kuitenkin, kuten Lepän (2014) mukaan Chemas Oy:stä on nostettu joinain vuosina osinkoja. Lisäksi Leppä (2014) kertoi, että muita taloudellisia syitä Chemas Oy:n käyttöön on arvonlisäverojen vähennyskelpoisuus, joka palvelee jäsenyritysten etua. Lisäksi Leppä (2014) kertoi Chemas Oy:n yhdeksi tehtäväksi myydä palveluita Kemianteollisuus ry:n jäsenyritysten ulkopuolelle. Vaikka toiminnassa ei ole kyse varsinaisesta liiketoiminnasta, voidaan Chemas Oy:n käyttäminen tulkita jonkinlaiseksi liiketoiminnan siirroksi.

5.3 Johtopäätökset

Tämän luvun tarkoituksena on esittää johtopäätös tutkimuskysymyksestä ”Syyt, jotka vaikuttavat tytäryhtiöiden käyttöön yhdistyksen toiminnassa”.

Yleishyödyllisyyden säilyttäminen merkitsee muun muassa, että seuraavat oikeudet säilyvät:

- verohallinnon lahjoitusvähennyslistalle hakeutumismahdollisuus,
- lahjoitusten ja testamenttien verovapaus,
- osinkojen, korkojen ja osakehuoneistoista saatujen vuokratulojen lähtökohtainen verovapaus,
- kiinteistötulon alhaisempi tuloverokanta,

- superhyödyllisen yhteisön aseman hakemismahdollisuus,
- talkootyöpalvelun tarjoamismahdollisuus. (Vierros, H., Pöyhönen K. & Kallio, M. 2010, 160)

Hyötyjä ja haittoja on mietittävä yhdistyksen sisällä tehtäessä päätöstä yhtiöittämisestä. Monesti yhdistysten hallituksen kokouksissa päätetään, että toiminta pidetään yleishyödyllisenä, kuten Timo Leppä (2014) haastattelussa kertoi. Tästä syystä yhdistyksillä ei jää paljon muita mahdollisuuksia liiketoimintominnan säilyttämiselle kuin yhtiöittämällä se tytäryhtiölleen.

Yhdistykset perustavat tytäryhtiöitä monista syistä. Robert A. Wexler (2007) kertoo, että yleishyödylliset yhdistykset perustavat tytäryhtiötä poistaakseen riskin, että toimintaa pidettäisiin voittoa tavoittelevana, poistaakseen sekaannukset, jotka liittyvät yhdistyksen toimintaan ja sen liiketoimintaan, rajoittaakseen vastuuta sopimustilanteissa koskemaan vain tytäryhtiötä tai siirtääkseen tuloja tytäryhtiöltä itselleen. Myös ei-taloudelliset syyt voivat olla taustalla yhtiöittäessä toimintaa yhdistyksiltä tytäryhtiöille.

Jos elinkeinotoiminnoista tulee liian isoja, voi yleishyödyllinen yhdistys menettää kokonaan yleishyödyllisyysstatuksen. Tällaisia ongelmia ei ole osakeyhtiömuotoisten tytäryhtiöiden kohdalla, joka on erikseen verovelvollinen. Tytäryhtiö voi keskittyä elinkeinotoimintoon ja sen hoitamiseen ja yhdistys omaan yleishyödylliseen päätoimintaansa.

Haastattelussa Timo Leppä (2014) kertoi tytäryhtiön toiminnan tarkoituksena olevan yleishyödyllistä samalla tavalla kuin emoyhtiössään Kemianteollisuus ry:ssä. Leppä kertoi (2014) yhtiöittämisen takana olevien syiden olevan lähinnä Kemianteollisuus ry:n jäsenyritysten arvonlisäverovähennykset, eikä Chemas Oy:n toimintaa voitu pitää niinkään hänen sanojensa mukaan ”bisneksen tekemisenä”. Chemas Oy:n taustalla on toki myös taloudellisia syitä, joista kerroin aiempaan luvussa 4.3.

Vaikka tytäryhtiöiden perustamisen taustalla on usein taloudelliset syyt tai hallinnolliset syyt, on yhdistyksen aatteellinen toiminta tiiviisti mukana toiminnassa. Yleishyödylliset yhdistykset haluavat säilyttää yleishyödyllisyyden statuksen ja

tytäryhtiöiden avulla erotetaan liiketoiminta yleishyödyllisestä yhdistyksestä. Kemianteollisuus ry:n tapauksessa Chemas Oy oli perustettu osittain Kemianteollisuus ry:n jäsenten taloudellisen hyödyn vuoksi.

Havaitsin, että yhdistysten yleishyödyllisyyden varmistaminen on tärkeää, kun toimintaa yhtiötetään tytäryhtiöille. Yleishyödyllisten yhdistysten tarkoituksena on toteuttaa aatteellista toimintaa, jota tukemaan tytäryhtiöt on perustettu. Tämän osoitti myös haastattelu.

Tehokkuus on avainasemassa arvioitaessa mitä tahansa toimintaa, tehokas toiminta palvelee kaikkia yhteisön sidosryhmiä, niin yrityskenällä kuin yhdistystoiminnassa. Yhdistyksen yleishyödyllinen tarkoitus on aina taustalla, kun toimintaa yhtiötetään tytäryhtiöille. Yleishyödyllisten yhdistysten tarkoituksena on toteuttaa aatteellista toimintaansa, jota tukemaan tytäryhtiöt perustetaan.

5.4 Jatkotutkimustarpeet

Tämä tutkimus rajattiin ainoastaan Kemianteollisuus ry:hyn, joten tutkimuksen laajentaminen myös muihin yleishyödyllisiin yhdistyksiin lisäisi tutkimuksen sovellettavuutta Suomen yhdistyskenttään. Jatkotutkimusten avulla voitaisiin luoda esimerkiksi malli, kannattako toiminta pitää yleishyödyllisenä yhdistyksenä, jonka toimintoja on yhtiötetty tytäryhtiölle, vai muuttaa yhdistys verovelvolliseksi yhdistykseksi.

Yleishyödyllinen toiminta ja sen arviointi on luotu lainsäädäntöön monimutkaiseksi kokonaisuudeksi, joten lainsäädännön kehittäminen yhdeksi kokonaisuudeksi voisi olla toinen jatkotutkimuksen aihe.

Näiden syiden johdosta ja aiheen mielenkiintoisuuden takia näkisin tarpeita jatkotutkimusten tekemiseen. Lisäksi yhdistystoiminnan ottaessa yhä enemmän vastuuta yhteiskuntamme hyvinvoinnista, näkisin jatkotutkimuksille olevan myös tilausta.

Lähdeluettelo

ChemasVerkkokauppa [Kemianteollisuus ry:n www-sivuilla] [viitattu 6.3.2014]
saatavissa: <http://www.kemianteollisuus.fi/fi/chemasverkkokauppa/>

Huolman-Lakari Merja-Liisa. (2014) *Yhdistyksen veroilmoitus*. Päivitetty 11.2.2014
[verkkojulkaisu] [viitattu 3.4.2014] saatavissa:
<https://www.veronmaksajat.fi/Veroilmoitus/Yhdistyksen-veroilmoitus/>

Jäsenet. [Kemianteollisuus ry:n www-sivuilla] [viitattu 7.4.2014] saatavissa:
<http://www.kemianteollisuus.fi/fi/jasenet/>

Kemianteollisuus ry lyhyesti. [Kemianteollisuus ry:n www-sivuilla] [viitattu 5.3.2014]
saatavissa: <http://www.kemianteollisuus.fi/fi/tietoa-alasta/kemianteollisuus-ry/kt-ry-lyhyesti/>

Kemianteollisuus ry palvelee. [Kemianteollisuus ry:n www-sivuilla] [viitattu 5.3.2014]
saatavissa: <http://www.kemianteollisuus.fi/fi/tietoa-alasta/kemianteollisuus-ry/palvelumme/>

Kemianteollisuus ry:n organisaatio. [Kemianteollisuus ry:n www-sivuilla] [viitattu 5.3.2014] saatavissa: <http://www.kemianteollisuus.fi/fi/tietoa-alasta/kemianteollisuus-ry/organisaatio-2/>

KHT-Yhdistys. (2010) *Yhdistyksen ja säätiön tilinpäätösmalli*. Helsinki: KHT-Media

Loimu Kari. (2000) *Yhdistystoiminnan käsikirja*. Helsinki: WSOY

Maaseutupolitiikka.fi (2009). *Yhdistyksen talous ja verotus*. [Verkkojulkaisu]. [viitattu 6.5] saatavissa:
http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/844/YHTALO_netiversio_paivitetty2011.pdf

Myrsky Matti. (2014) *Yleishyödyllisen yhteisön verotus*. Helsinki: WSOY

Nurminen Herman. (1998). *Järjestöjen uusi tiliopas*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Paul J. Dostart & Olivia A. Olsen Hansen. (2014) *Tax Exempt Organizations with For-Profit Subsidiaries*. [verkkodokumentti] [viitattu 11.3.2014] saatavissa: <http://sdlaw.com/files/Download/subsidiaries.htm>

Paula Gozzi Goedert. (2011) *Tax Issues for Exempt Organizations*. [verkkodokumentti] [viitattu 10.4.2014] saatavissa: <http://www.thelawproject.org/wp-content/uploads/2011/02/Tax-Issues-for-Exempt-Organizations-D.pdf>

Perälä Samuli & Perälä Johanna. (2006) *Yhdistyksen ja säätiön talous, kirjanpito ja verotus*. Helsinki: WS Bookwell

Taloussanommat. Yrityshaku [Taloussanomien www-sivuilla] [viitattu 6.3.2014] saatavissa: <http://yritys.taloussanommat.fi/y/chemas-oy/helsinki/0532237-5/>

Verohallinto. (2014) *Milloin yhdistys tai säätiö on yleishyödyllinen?* [verkkojulkaisu] [viitattu 2.4.2014] saatavissa: [https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ ja_ yhteisoasiakkaat/Yhdistys_ ja_ saatio/Tuloverotus/Milloin_ yhdistys_ tai_ saatio_ on_ yleishyod\(11733\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ ja_ yhteisoasiakkaat/Yhdistys_ ja_ saatio/Tuloverotus/Milloin_ yhdistys_ tai_ saatio_ on_ yleishyod(11733))

Verohallinto. (2014) *Yleishyödyllisten yhteisöjen verotus – usein kysyttyä* [verkkojulkaisu] [viitattu 3.4.2014] saatavissa: [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Usein_ kysyttya/Yleishyodyllisten_ yhteisojen_ verotus_ us\(15125\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Usein_ kysyttya/Yleishyodyllisten_ yhteisojen_ verotus_ us(15125))

Vierros Heidi, Pöyhönen Katariina & Kallio Mika. (2010) *Yhdistykset ja säätiöt: kirjanpidon, tilinpäätöksen ja verotuksen erityiskysymyksiä*. Helsinki: KHT-Media

Wexler Robert A. (2007) *Legal Framework for Earned Income*. [verkkodokumentti] [viitattu 11.4.2014] saatavissa: [http://www.adlercolvin.com/pdf/revenue_generating_activities/AC_Web_Resource-Legal_Framework_for_Earned_Income_\(00160444\).PDF](http://www.adlercolvin.com/pdf/revenue_generating_activities/AC_Web_Resource-Legal_Framework_for_Earned_Income_(00160444).PDF)

Haastattelut:

Timo Leppä. (2014) Kemianteollisuus ry:n toimitusjohtajan puolistrukturoitu haastattelu. Helsinki 2.4.2014

Muut:

Chemas Oy. (2003). *Yhtiöjärjestys*.30.5.2003

Kemianteollisuus ry. (1992). *Kemianteollisuus KT ry:n säännöt*. Merkitty yhdistysrekisteriin: 15.9.1992.

Opponoinnin jälkeen tehdyt muutokset:

- tutkimuksen viitekehys ja rajaukset –kappaleessa muutettu teoreettinen viitekehys tutkimuksen viitekehyyksi,
- Soile Tomperin käyttö lähteenä otettu pois ja korvattu Yhdistyslailla,
- kappaleeseen 1.2 kerrottu tarkemmin miksi tutkimukseni on tutkimisen arvoinen,
- tutkimuskysymyksen lauserakennetta muutettu,
- luvut 3.1 ja 3.2 muutettu. Aiemmin lukujen nimet samat,
- tutkielman englanninkielinen nimi muutettu vastaamaan suomenkielistä,
- Chemas Oy:tä käsittelevää kappaletta tiivistetty,
- tutkimuksen perustelua muutettu,
- sisällysluetteloa muutettu kirjallisuus- ja internetlähteet samassa – ei erikseen,
- kappaletta 1.4 ja 5.1 muokattu (perusteluita työlle),
- lähteitä lisätty työhön,
- kielioppi virheitä korjattu ja joitain lauserakenteita muutettu helpommin ymmärrettävään muotoon.